

## СУТНІСТЬ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЗАВДАННЯ ЙОГО АНАЛІЗУ

*У статті розглянуто поняття оцінки фінансового стану підприємства, необхідність проведення своєчасного та об'єктивного аналізу вітчизняних підприємств на сучасному етапі розвитку України*

**Постановка проблеми.** За умов переходу економіки України до ринкових відносин, значного розширення прав та свобод суб'єктів підприємницької діяльності у галузі фінансово-економічної діяльності кожне підприємство повинно чітко орієнтуватися та правильно оцінювати виробничий та економічний потенціал, стратегію подальшого розвитку, свій фінансовий стан та підприємств-партнерів. Значно зростає роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану підприємств, оцінки їхньої ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості та пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності.

В умовах ринкової економіки суб'єкти підприємницької діяльності, які ставлять за мету своєї діяльності отримання прибутку, організовують свою діяльність на підставі комерційного розрахунку. Головною метою організації роботи на підприємстві є досягнення максимального прибутку при мінімальних витратах ресурсів підприємства. Для досягнення цієї мети використовуються найрізноманітніші методи, серед яких впровадження найновіших наукових розробок, як в процесі виробництва матеріальних благ так і в процесі організації діяльності та визначенні стану підприємства як такого.

**Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій.** Питанням фінансової стійкості присвячено широке коло публікацій багатьох вчених-економістів (Білик М.Д., Обущак Т.А., Притуляк Н.М., Смачило В.В., Тарасенко Н.В., Поддєрьогін А.М.). Разом з тим деякі аспекти з даної проблематики потребують

подальшого дослідження.

**Виклад основного матеріалу.** Аналіз фінансового стану підприємства є одним з найважливіших для розуміння вихідної точки змін та прорахунку можливих варіантів дій, спрямованих на покращення ефективності функціонування підприємства. Адже фінансова система є чимось на зразок кровоносної системи організму для підприємства. Будь-який недолік в прорахунках та недостача засобів в одній сфері діяльності підприємства може порушити ефективність всієї системи діяльності підприємства та не тільки призвести до недоотримання прибутку, а й до збитковості діяльності організації.

Таким чином, перш за все слід зрозуміти, що являє собою фінансовий стан підприємства в усій його багатосторонності та вивчити підходи до його аналізу та оцінки. Адже саме на результатах його аналізу і буде базуватися прийняття рішень по покращенню ефективності діяльності підприємства.

У своїй статті "Сутність фінансового стану підприємства" це питання розглядає Т.А. Обушак. Автор запропонував таке трактування цього поняття: фінансовий стан підприємства – це сутнісна характеристика діяльності підприємства у певний період, що визначає реальну та потенційну можливість підприємства забезпечувати достатній рівень фінансування фінансово-господарської діяльності та здатності ефективно здійснювати цю діяльність у майбутньому [2].

З іншого боку, Поддєрьогін А.М. визначає це поняття більш широко: фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі ці види діяльності підприємства [5].

Таким чином, слід відзначити, що фінансовий стан підприємства є результатом всіх форм його діяльності як суб'єкта господарювання з одного боку та як результат такої діяльності справляє ключовий вплив у майбутній зміні проявів діяльності підприємства, що формує його «подальший поточний стан».

Найкраще фінансовий стан підприємства визначається елементами його

економічної діяльності: прибутковістю (рентабельністю) роботи підприємства; оптимальністю розподілу прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати податків і обов'язкових відрахувань; наявністю власних фінансових ресурсів (основних і оборотних засобів) не нижче мінімально необхідного рівня для організації виробничого процесу і процесу реалізації продукції; раціональним розміщенням основних і оборотних засобів (власних і позикових); платоспроможністю; ліквідністю [3].

Передовсім на фінансовому стані підприємства позитивно позначаються безперервний випуск і реалізація високоякісної продукції. Зазвичай, чим вищі показники обсягу виробництва і реалізації продукції, робіт, послуг і нижча їх собівартість, то вища прибутковість підприємства, що позитивно впливає на його фінансовий стан. З іншого боку неритмічність виробничих процесів, погіршення якості продукції, труднощі з її реалізацією призводять до зменшення надходження коштів на рахунки підприємства, в результаті чого погіршується його платоспроможність, що в свою чергу може призвести до перебоїв у забезпеченні матеріальними ресурсами, а отже у виробничому процесі [5].

Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів з метою забезпечення фінансової стійкості, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, сталого розвитку підприємства і ефективності його функціонування.

Саме тому оцінка фінансового стану є однією з найважливіших засад діяльності підприємств, яка надає інформацію стосовно того на якій стадії розвитку і діяльності знаходиться підприємство і які кроки необхідно здійснити для його подальшого процвітання.

Діагностика фінансового стану дає змогу оцінити достовірність поточного фінансового обліку та звітності, створює базу для пошуку резервів підвищення рентабельності виробництва, висування гіпотез про закономірності і можливість нестійкого фінансового стану, формування становища, в якому стає можливим виконання підприємством зобов'язань перед кредиторами та бюджетом.

Аналіз фінансового стану підприємства повинен відбуватися систематично та з використанням різноманітних методів, що в той же час враховують галузеву

складову аналізу. Це дасть змогу спів ставляти та аналізувати показники діяльності підприємства та зміни його фінансового стану як на певну дату так і протягом певного періоду, підвищуючи ефективність та якість проведеного аналізу, за рахунок достатності наявної інформації. Це уможливить знаходження найбільш доцільних способів використання фінансових ресурсів та побудови їх структури, що, в свою чергу, стане запорукою недопущення перебоїв у постачанні ресурсів при здійсненні господарської діяльності підприємства та, як наслідку, невиконання плану прибутку та зниження рентабельності.

В результаті дослідження літературних джерел можна виділити наступні завдання аналізу фінансового стану:

- дослідження ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;
- прогнозування можливих фінансових результатів, економічної рентабельності, виходячи з реальних умов господарської діяльності й наявності власних і залучених коштів, розробка моделей фінансового стану при різних варіантах використання ресурсів;
- дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними оборотними коштами;
- вивчення відповідності між коштами та джерелами, раціональності їх розміщення та ефективності використання;
- об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;
- оцінка становища суб'єкта господарювання на фінансовому ринку та кількісна оцінка його конкурентоспроможності;
- аналіз ділової активності підприємства та його становища на ринку цінних паперів;
- визначення ефективності використання фінансових ресурсів;
- визначення причинно-наслідкових зв'язків між різними показниками виробничої, комерційної та фінансової діяльності і на основі цього оцінка виконання плану щодо надходження фінансових ресурсів та їх використання з позицій зміцнення фінансового стану підприємства;
- розробка конкретних заходів, спрямованих на більш ефективне використання фінансових ресурсів і зміцнення фінансового стану підприємства [4, 5].

Для того щоб виконати ці завдання, необхідно вивчити:

- наявність, склад і структуру оборотних коштів підприємства, причини та наслідки їх змін;
- наявність, склад і структуру джерел власних коштів підприємства, причини та наслідки їх змін;
- стан, структуру і зміни довгострокових активів;
- наявність, структуру поточних активів у сферах виробництва й обігу, причини та наслідки їх змін;
- платоспроможність і фінансову гнучкість;
- ефективність використання активів;
- окупність інвестицій.

Необхідною умовою діяльності підприємства в ринкових відносинах є сталий фінансовий стан, оскільки від цього залежить своєчасність і повнота погашення його зобов'язань щодо оплати праці робітників, розрахунків з бюджетом, постачальниками матеріальних ресурсів, а також зобов'язань перед комерційними банками стосовно отриманих від них кредитів [1].

Варто відзначити, що завдання аналізу фінансового стану підприємства змінюються залежно від зацікавленості різних груп користувачів аналітичним матеріалом.

Акціонерів, що вклали свої кошти у власний капітал підприємства, цікавить стабільність його фінансового стану і прогнози стабільності на майбутнє. Окрім того, їх цікавить рентабельність підприємницької діяльності та політика керівництва щодо виплати дивідендів. Ці ж питання цікавлять і держателів облігацій, які випускає підприємство.

Кредитори, що зацікавлені в повноті та своєчасності погашення одержаних підприємством позик, мінімізації своїх ризиків, диференціації відсоткових ставок звертають увагу на питання кредитоспроможності підприємства.

Оцінку платоспроможності підприємства, перспектив його розвитку, рівня рентабельності проводять і фондові біржі, які купують і продають акції та облігації підприємства з метою одержання прибутку у вигляді курсової різниці. Відомо, що ціна на акції та облігації залежить від перспектив діяльності акціонерних підприємств. Тому біржі вивчають й аналізують фінансовий стан підприємств, перспективи їх розвитку в майбутньому.

Податкові органи за даними звітності намагаються отримати відомості про результати діяльності підприємства, вплив окремих чинників на відхилення від

прогнозованих, передбачуваних результатів, про структуру балансового прибутку та його розподіл.

Для вивчення тенденцій розвитку окремих галузей народного господарства і розробки рекомендацій з регулювання економіки країни статистичні органи вивчають і дають оцінку змінам низки аналітичних показників фінансової діяльності підприємств за кілька років [4].

**Висновки.** Оцінка фінансового стану — невід’ємна частина економічного аналізу діяльності підприємства, без якого неможливе раціональне ведення господарства будь-якого суб’єкта господарювання. Враховуючи це, фінансовий стан — одна з найважливіших сторін господарської діяльності кожного підприємства.

Так, фінансовий аналітик, управлінець у результаті фінансового аналізу отримує визначену кількість, необхідних йому інформативних показників, які дають об’єктивну та точну картину фінансового стану підприємства. Чи то для вивчення поточного фінансового стану підприємства чи для оцінки перспектив розвитку підприємства, окремих напрямів його діяльності.

Саме фінансовий аналіз підприємства є основою для отримання вихідної точки в цілеспрямованому впливі управлінської системи підприємства на ті чи інші сфери його діяльності для досягнення поставленої мети, цілі, місії підприємства. Однак, слід також зважати на неможливість абсолютно достовірного проведення аналізу через фактичну наявність численних факторів впливу на діяльність підприємства, як зовнішніх, так і внутрішніх.

Це приводить до необхідності постійного, систематичного ведення фінансового аналізу на підприємстві та вдосконаленні методів його проведення, побудови математичних моделей та формування прогнозів перспектив розвитку.

Розуміння фінансового стану підприємства та його своєчасний і якісний аналіз, вибір необхідного методу аналізу та системи показників, що забезпечить всебічне вивчення та представлення діяльності підприємства є основоположними для прийняття управлінських рішень, спрямованих на вирішення питання обрання напрямів діяльності та розвитку підприємства, покращення його ефективності, конкурентоздатності та прибутковості.

## Список літератури

1. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2005. — 592 с.
2. Обушак Т.А. Сутність фінансового стану підприємства // Актуальні проблеми економіки. — 2007. — № 9.
3. Смачило В.В., Будникова Ю.В. Оцінка фінансової стійкості підприємств //Економічний простір: Збірник наукових праць, №20/2, 2008
4. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. - 2-ге вид., стер. - К.: Алерта, 2003. - 485 с.,
5. Фінанси підприємств: Підручник / Під ред. А.М. Поддєрьогіна. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 1999. — 384с.